

Nr 245.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående beredande av medel till bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen; given Stockholms slott den 9 maj 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta, utöver redan i enahanda ordning innevarande år till Kungl. Maj:ts förfogande ställda medel,

dels ett belopp av 42,000,000 kronor,

dels och ytterligare ett belopp av 20,000,000 kronor att i fall av behov tagas i anspråk å tid, då till följd av riksdagens fortvaro de i nyssnämnda lagrum omförmälda kreditiv icke få lyftas.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj
1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Föredragande departementschefen, statsrådet Vennersten yttrade vidare efter gemensam beredning med cheferna för lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen följande:

Då jag nu går att anmäla frågan om beredande av ytterligare medel för bestridande av kostnaderna för rikets neutralitetsskydd, torde jag till en början få lämna en redogörelse för tidigare åtgärder för medelsanskaffning för berörda ändamål under det nu pågående världskriget.

I en den 4 augusti 1914 avgiven proposition (nr 264) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett

belopp, uppgående, jämte redan för ändamålet förskjutna medel, till högst 50,000,000 kronor.

Enligt det statsrådsprotokoll över finansärenden, som åtföljde berörda proposition, omförmålde jag, att de försvarsåtgärder, som i anledning av den utrikespolitiska situationen under de närmast föregående veckorna vidtagits och som avsett att upprätthålla rikets neutralitet, hade förorsakat kostnader, vilka dittills förskjutits av tillgängliga medel. För varje dag krävde emellertid dessa åtgärder nya kostnader, och ytterligare försvarsåtgärder kunde visa sig erforderliga. Till vilket belopp de nödiga kostnaderna komme att uppgå, kunde ej för det dåvarande beräknas. Emellertid vore det erforderligt, att ett betydande belopp ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande. Medlen syntes böra, såsom dittills skett, förskjutas av tillgängliga medel för att ersättas, på sätt framdeles kunde beslutas.

I skrivelse den 14 augusti 1914 anmälde riksdagen, under uttalande att riksdagen i allt gillade Kungl. Maj:ts bemödanden att till det yttersta upprätthålla rikets neutralitet, att riksdagen bifallit ifrågavarande proposition.

De under år 1914 gjorda neutralitetsutgifter, vilka i enlighet med av Kungl. Maj:t i proposition (nr 199) den 30 april 1915 framställt förslag täcktes genom av riksdagen å innevarande års riksstat anvisade anslag, uppgingo till ett sammanlagt belopp av 46,021,163 kronor.

För erhållande av medel till fortsatta utgifter för neutralitetsskyddet anbefallde Kungl. Maj:t jämlikt bestämmelserna i § 63 regeringsformen genom beslut den 13 januari 1915 fullmäktige i riksgäldskontoret att till statskontoret utbetala det s. k. lilla kreditivet å 15,000,000 kronor. I övrigt bestredos de utgifter, för neutralitetens bevarande, som under år 1915 funnos nödiga, med medel, som Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens uttalande i dess skrivelse den 29 maj 1915 förskjutit av omhänderhavande medel.

Såsom framgår av Kungl. Maj:ts tidigare denna dag avlåtna proposition (nr 244) angående täckande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, utgjorde sammanlagda beloppet av 1915 års neutralitetskostnader, i jämnat krontal, 56,047,338 kronor, däri inberäknat de medel, som lyftats å det s. k. lilla kreditivet. I sistnämnda proposition har framlagts förslag till täckande av berörda kostnader.

I fråga om beredandet av medel för 1916 års neutralitetskostnader torde få erinras, att Kungl. Maj:t i proposition (nr 52) den 11 februari 1916 föreslog riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, använda och av tillgängliga

medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett belopp, uppgående, jämte redan för ändamålet under innevarande år förskjutna medel, till 25,000,000 kronor.

Till stöd för sistnämnda förslag anförde jag enligt det propositionen bilagda statsrådsprotokollet följande:

»För bestridandet av de s. k. neutralitetsutgifterna under nästlidet är tillämpades — fränsett åtgärden att lyfta det lilla kreditivet — den anordning, som angives i riksdagens skrivelse den 29 maj 1915 med uttalandet, att de utgifter under nämnda år för upprätthållandet av rikets neutralitet, som funnes nödvändiga, borde, intill dess riksdagen kunde sättas i tillfälle att fatta beslut rörande sättet för samma utgifters täckande, av Kungl. Maj:t förskjutas av omhänderhavande medel.

Det synes nu vara önskvärt, att för erhållandet av medel till innevarande års neutralitetsutgifter en något förändrad anordning vidtages.

Den 31 januari 1916 hava armé- och marinförvaltningarna anmodats att, så snart ske kan, till finansdepartementet inkomma med uppgifter rörande storleken av de utgifter för upprätthållandet av rikets neutralitet, som gjorts eller beräknas komma att göras under innevarande år samt icke äro av beskaffenhet att böra avföras å anslag av värnsskattemedel eller å andra i riksstaten upptagna anslag.

Emellertid torde det dröja ännu någon tid, innan ifrågavarande uppgifter kunna avlämnas. Under tiden pågå alltjämt utgifterna för neutralitetsskyddet. Vid sådant förhållande och i anslutning till vad jag nyss sagt anser jag det vara önskligt, att redan nu av riksdagen för ändamålet begäres en kredit, vars belopp torde för närvarande kunna lämpligen begränsas till 25,000,000 kronor.»

Riksdagen biföll på det sätt Kungl. Maj:ts proposition, att den begärda krediten begränsades till 18,000,000 kronor och yttrade därom i skrivelse den 4 mars 1916 följande:

»Av det vid förevarande proposition fogade statsrådsyttrandet framgår, att den kredit, som i propositionen avses, begäres i avbidan på en mera definitiv anordning, vars vidtagande förutsätter slutförandet av en i propositionen omförmäld, redan anbefalld utredning. Vid sådant förhållande och då alltså för närvarande endast är fråga om ett bemyndigande för Eders Kungl. Maj:t att i avbidan på nämnda mera definitiva anordning förskottera erforderliga medel, har riksdagen, som uttalar sin förvissning, att i sammanhang med den blivande framställningen komma att, i den utsträckning sådant är möjligt, för riksdagen framläggas de grunder, efter vilka medelsbehovet beräknas, samt att det alltjämt noggrant tillses, att de kostnader och personliga bördor, landets neutralitetsvakt måste

kräva, begränsas till det verkligt nödvändiga, icke funnit anledning till annan erinran mot propositionen, än att den nu begärda krediten synes kunna bestämmas något lägre än Eders Kungl. Maj:t föreslagit; och har riksdagen efter av dess vederbörande utskott inbäntade upplysningar kommit till den uppfattningen, att beloppet i fråga för närvarande utan olägenhet torde kunna begränsas till 18,000,000 kronor.»

De nyss omförmälda, åt armé- och marinförvaltningarna den 31 januari 1916 givna uppdragen äro numera fullgjorda, i det att ämbetsverken, arméförvaltningen i särskilda skrivelser den 9 mars och den 3 maj 1916 samt marinförvaltningen i särskild skrivelse den 23 februari 1916, lämnat de begärda uppgifterna.

I berörda skrivelser äro angivna, delvis mycket detaljerat, de grunder, som följts vid beräkningen av medelsbehovet. Då emellertid de meddelade uppgifterna äro av hemlig natur, lär någon närmare redogörelse för desamma ej böra här lämnas, utan torde skrivelserna få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

I ämbetsverkens beräkningar har uppenbarligen förutsatts, att å tid, då nytt bemyndigande av riksdagen ej kan utan dröjsmål erhållas, de i § 63 regeringsformen avsedda kreditiven skola finnas tillgängliga. Denna förutsättning uppfylles emellertid icke, när riksdagen faktiskt är åtskild men ännu ej avslutad, såsom fallet var under hösten 1914. Med hänsyn härtill torde det vara nödvändigt att öka den av ämbetsverken beräknade summan med ett belopp för oförutsedda utgifter. Detta belopp, som lämpligen synes böra upptagas till en något högre summa än den under de senaste åren för det s. k. lilla kreditivet vanliga, behöver emellertid icke kunna tagas i anspråk å annan tid, än då kreditiven i följd av riksdagens fortvaro icke få lyftas.

Med åberopande av vad i detta ärende blivit anfört, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta, utöver redan i enahanda ordning innevarande år till Kungl. Maj:ts förfogande ställda medel,

dels ett belopp av 42,000,000 kronor,

dels ock ytterligare ett belopp av 20,000,000 kronor att i fall av behov tagas i anspråk å tid, då till följd av riksdagens fortvaro de i nyssnämnda lagrum omförmälda kreditiv icke få lyftas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter tillstyrkta hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas nådig proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Lidholm.